

**Шелестинський В. А.** - здобувач  
ступеня вищої освіти «магістр»  
навчально-наукового інституту № 1  
Національної академії внутрішніх справ

## **ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЙ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ОДЕРЖАННЯМ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ ТА ПОДАРУНКА**

Корупція є однією з найбільш серйозних перешкод для побудови відносин у сфері державного управління, оскільки виводить їх за межі правового поля, руйнує їхній механізм зсередини, чим значно знижує ефективність діяльності органів державної влади щодо виконання обов'язків перед громадянським суспільством. Масштаби поширення корупції сягли рівня (за даними міжнародної організації «Transparency International», залежно від індексу сприйняття корупції, Україна в 2015 році посіла 142 місце зі 175 позицій), що загрожує національній безпеці України. Вона підриває довіру населення до інститутів влади всередині країни, а також шкодить міжнародному іміджу Української держави та реалізації програми Європейської інтеграції [1, с. 112].

В Україні в межах боротьби та протидії корупції прийнято Закон України «Про запобігання корупції» 14 жовтня 2014 року, відповідно до якого корупція - використання особою, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій ст. 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних із ними можливостей [2].

Одним з актуальних питань, яке постає у межах взаємодії норм нового антикорупційного законодавства з чинними нормами права, є пов'язане з процесуальними особливостями провадження у справах про порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків і неправомірної вигоди.

Закон України «Про запобігання корупції» в ст. 1 містить визначення таких термінів:

- неправомірна вигода - грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав;

- подарунок - грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової [2].

Проаналізувавши ці визначення як на етимологічному, так і на логічному рівнях, можна побачити, що різниці між такими поняттями

майже немає. Цю саму думку підтримав 18 жовтня 2013 року у прямому ефірі Радіо «ЕРА^М» голова Всеукраїнської спеціальної колегії з питань боротьби з корупцією та організованою злочинністю Юрій Лавренюк, стверджуючи, що прослідкувати межу між подарунком та неправомірною вигодою практично неможливо [3].

Однак, як засвідчує практика, різниця у вищевказаних поняттях полягає у кваліфікації діянь, пов'язаних з одержанням подарунка чи неправомірної вигоди, звідси і у відповідальності яка настає за вчинення даних корупційних дій. Неправомірну вигоду переважно кваліфікують за ст. 368 Кримінального кодексу України [4]. Об'єктивна сторона злочину, передбаченого ч. 1 ст. 368 КК України, полягає в таких діях службової особи:

- 1) прийняття пропозиції надати їй неправомірну вигоду для себе чи третьої особи;
- 2) прийняття обіцянки надати їй неправомірну вигоду для себе чи третьої особи;
- 3) одержання неправомірної вигоди для себе чи третьої особи;
- 4) прохання надати неправомірну вигоду для себе чи третьої особи [5, с. 41].

Учинення хоча б однієї дії карається штрафом **або** арештом, **або** позбавленням волі, **з** позбавленням права обіймати певні посади **чи** займатись певною діяльністю та зі спеціальною конфіскацією.

Що ж до подарунка, то дії, пов'язані з його незаконним одержанням, практики зазвичай зараховують до сфери адміністративного корупційних правопорушень, кваліфікуючи їх за ст. 172<sup>5</sup> Кодексу України про адміністративні правопорушення як порушення встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка (пожертви). Звідси і адміністративна відповідальність у вигляді накладання штрафу з конфіскацією такого дарунка (пожертви) [6].

Отже, у санкціях вищезазначених статей кримінального і адміністративного законодавства є ключова відмінність, яка полягає в тому, що службовець, щодо якого застосовують кримінальну відповідальність, крім штрафу, арешту, або позбавленням волі обов'язково позбавляють права обіймати певні посади чи займатись певною діяльністю. Водночас за вчинення адміністративного правопорушення такий службовець може залишитись на своїй попередній посаді, навіть після вчинення корупційного діяння. Тобто різниці між неправомірною вигодою та подарунком як у визначеннях, так і в самих діях відповідного суб'єкта корупційного діяння не має.

У законодавствах багатьох держав Європи використовується лише один термін - «неправомірна вигода», що передбачає також зміст поняття «подарунок». Можливо, у нашому новому антикорупційному законодавстві існує прогалина, яку слід виправити шляхом об'єднання двох понять. А можливо, і надалі антикорупційний закон захищатиме корупційні прояви, які ми спостерігаємо в сучасному суспільстві.

### **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Особливості нового антикорупційного законодавства у сфері адміністративної відповідальності за порушення встановлених законодавством обмежень щодо одержання подарунків / К. В. Бер // Адміністративне право і процес. - 2015. - № 1 (11). - С. 111-119.
2. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700<sup>VI</sup> // Відомості Верховної Ради України. - 2014. - № 49. - Ст. 2056.
3. Лавренюк Ю. Прослідкувати межу між подарунком та неправомірною вигодою практично неможливо [Електронний ресурс] / Ю. Лавренюк. - Режим доступу: [http://www.vsk.kiev.ua/index.php?option=com\\_k2&view=item&id=305:yurii-lavreniuk-proslidkuvaty-mezhu-mizh-podarunkom-ta-nepravomirnoiu-vyhodoiu-praktychno-pets%20o%20ei%20lapd=ia](http://www.vsk.kiev.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=305:yurii-lavreniuk-proslidkuvaty-mezhu-mizh-podarunkom-ta-nepravomirnoiu-vyhodoiu-praktychno-pets%20o%20ei%20lapd=ia). - Назва з екрана.
4. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 20 серпня 2016 року. - Офіц. текст. - Київ : Алерта, 2016. - 212 с.
5. Шумейко Д. О. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою: проблеми правової кваліфікації / Д. О. Шумейко // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. - 2015. - № 1. - С. 39-51.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення: чинне законодавство зі змінами і доповненнями станом на 26 вересня 2016 року. - Офіц. текст. - Київ : Паливода А. В., 2016. - 284 с.